

Előfizetési felhívás.

Julius 1-ével új előfizetést nyitott a
Tanulók Lapja.

Előfizetési ára: Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Kérjük azokat a t. cz. előfizetőket, kiknek előfizetésük június végével lejár, hogy azt minél előbb megújítani sziveskedjenek, lakóhelyváltozás esetében pedig úgy helybeli, mint vidéki előfizetőinket arra kérjük, hogy előbbi címüket velünk közölni sziveskedjenek, nehogy a lap küldése fönnakadást szenvedjen.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Csizsár József. —

1. Számtani kérdés.

52 osztássék három részre úgy, hogy az első két rész egymással egyenlő, a harmadik rész fele nyolczszal több legyen, mint az első rész. Mekkora a részek? (Cs. J.)

2. Földrajzi kérdés.

Melyik folyó az, mely a Baikal tavat környező hegy-párkány nyugati részén ered; előbb északkeletre majd északra folyik? Melyik folyót veszi fel jobbról? (Steiner A.)

3. Történelmi kérdés.

Mi volt a neve azon vezérnek, a ki az utolsó keleti góth királyt leverte? (Lukács Imre.)

4. Természetrizai kérdés.

Hogyan hívják azon kicsi gyenge rovar, melynek színe halványzöld? Fején fonalszerű csápok és rágószervek vannak; szemei nagyok és zöldek; négy recézett szárnya majdnem egyenlő; potroha vékony.

IRODALOM.

Verne Gyula munkái. A nagy francia regényíró illusztrált magyar kiadásából megjelentek a 63—70-ig terjedő füzetek. Befejeződik ezekben az Utazás a föld központja felé és kezdődik a Kéraban, a vasfejtő című regény. Verne nemcsak az ifjúságnak kedvelt írója, hanem a nagy közönségnek is, mely könyveiben szórakozást és tudást egyaránt talál. Ragyogó képzeletét lázas kíváncsisággal követjük és a mikor történetei ügyesen szőtt fonálán haladunk, útközben sok gazdag és igaz ismeretet szerzünk. Ezért ajánlható Verne minden rendű és rangu

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

olvasónak a legmelegebben. Munkáit többször adták ki magyarul is. Ez a kiadás, — melyet a Franklin-Társulat könnyebb hozzáférhetőség kedvéért husz krajczáros füzetekben bocsát közre — nemcsak a legteljesebb, de egyszerűsége miatt egyedül irodalmi értékű is, mert egyes kötetait jóevű írónk, mint: Beöthy Leo, György Aladár, Gaal Mózes, Huszár Imre és mások fordították. A füzetekre megrendelést elfogad a kiadó (Budapest, VI., egyetem-utca 4.) és minden magyar könyvkereskedő.

Magyar gyorsírás tankönyve. Gulya Béla és Láng Béla okleveles gyorsírás-tanárak bekiáltók hozzánk legújabbban megjelent gyorsírás-tanönyvüket, mely főképp magántanulásra van szánva. A címe: „A Gabelberger Markovits rendszerű gyorsírás tankönyve; írták: Gulya Béla Láng Béla okleveles gyorsírás-tanárak“.

E tankönyvnek különös előnye, hogy szabálya kevés és egyszerű, azok megfogalmazása értelmes, világos, felettébb népies, kerülve minden szörszálhasogatást, minden oly felesleges megkülönböztetést, mely a megértést megnehezítené; hogy elejétől végig népszerű, könnyű rövid és vonzó, külalak dolgában pedig esinos.

Hogy szerzők megrendelése és tanulásra való kedvet emeljék, 20—20 arany korona pályadíjat tűztek ki azok számára, a kik e tankönyvből a gyorsírás-tan szünetében megtanulják, szeptemberben a legszebb és leghelyesebb kiállított gyorsírási dolgozatot küldik be nekik.

A mű ára egy korona, bélyeggel együtt 55 kr. volna, de a „Tanulók Lapja“-nak előfizetői abban a kedvezményben részesülnek, hogy a könyvet 40 krajczár bekiáltása mellett bérmentve megkapják. A megrendelések „Gulya Béla urhoz, Budapest Agrárbank“ küldendők.

Leghelyesebb a megrendelésnél a Tanulók Lapjára hivatkozni.

Szerkesztői telefon.

Mandler A. Sorait elküldtük a kiadóhivatalnak. — Nemo. 1. Nem kell. 2. A Hoffmann-félt. — Ligethi G. Ilyen szép «költemény»-t magunk is hallottunk

«Hanem hát ez mind csak bliktri,
Hogyha nincsen sörös krigli.»

D. F. Azt kérde. Nagy ember-e. Babik József? Hát hogy tudjuk azt mi?! Az a könyv, a melyet említ bizonyára igen rossz értékű munka és igen jól teszi, ha kilóditja az ablakon. Azokért a meghatározásokért nemcsak az ön tanára, de minden más tanár tertiát adna. — Frei M. Hamletet Orestessal hasonlíthatja össze, az Oresteia-trilógiából. — R. D. Hogy igaz-e, ha a szamarak ordítanak szél lesz? — Kérdezze a szélről vagy a szamaraktól. — Friedmann Miklós. Mit kell tenni, ha egy betűt akarok nevével elé tenni? fogja a plajbászt és tegye oda. — Olesó isk. Könyveket akármelyik antikváriusnál vehet. — Omikron Mi épp az ellenkezőt hallottunk. A pécsiek nem mutattak különös lelkesedést.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — — — 4 frt.
Fél évre — — — — — 2 frt.
Negyed évre — — — — — 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos“ müintézet, kö- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksári-utca 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Teréz-körút 23 sz.

KÉZIRATOKAT

nem adunk vissza.

A vakáció első napján.

— Ha — ha — aaa! — Ébrednek mély álmából nagy ásitozással Zarándy Béla főgimnáziumi hetedik osztályu tanuló. Hatalmasat nyújtózik, aczelos izmait megfeszíti erős karján, melylyel álmában úgy nyakon legyintett egy alsóbb osztályost, a ki őt a «poszi» gúnynévvel illette, hogy meaten felebredt rá; a légy pedig, mely eddig az orrán táborozott, ijedten röppent el onnét.

Zarándy Béla az ő ébredező mivoltában éppen nem volt valami elragadó. Borzas haj, álmos szemek, egy puskalövésnyire kitért száj, mindez nem valami kedves. De istenem, hát melyik embernek is van hódító külseje az ébredés pillanatában?

Pajzán napsugarak szökkennek a szobába, végigcsokolgtatják Béla arcát, kezeit, a hófehér agyat, a vén órát és a többi bútorokat; még annak az olajbafótt ősapának a büsmagyar arca is földerül, a mint a nap rátekin. Az ébredezőnek első gondolata ez: — Csak nem aludtam sokáig? Még el fogok késni az előadásról! Szabó tanár ur meg fog haragudni! Ah, ez szerencsétlen nap lesz! — De csakhamar egy megnyugtató, egy boldogító, egy lelkesülő gondolati üzi el a másikat: — De hisz a mai nappal megkezdődik már a vakáció!

Az már igazán tagadhatlan, hogy sok kisebb-nagyobb keserőség szokta érni a szegény diákbert. Ilyen például az, mikor úgy teli reggelen nem tudunk belemászni nedves eszímánkba, pedig az óramutató már közeledik kegyetlenül a nyolczhoz; vagy ha egyik nap véletlenül nem készülünk Horáciusból és éppen akkor hi föl bennünket a tanár ur; vagy ha elfeledtük a nemet házigyakorlatot a terminusra elké-

síteni; vagy mikor a számtani iskolai dolgozat helyett tiszta lapot nyújtunk be, mivel éppen csak megindulni nem tudunk; vagy ha afféle rugd föl, hagyd ott — módra tanuljuk meg a történelmet és óráközben betoppan a főigazgató ur; hát mikor ott fog éppen bennünket a tanár ur izletes papírgombóc — ebédre, midőn otthon töpörtös, túrós csusza fényeskedik nekünk . . . De félre ezzel a szomorú listával; kárpótol bennünket egy édes érzés, a melyet még egy költő sem tudott hűen visszatükröztetni: az, a mit érzünk, mikor munkában eltelt év után először ébredünk föl a szülői hajlékban!

Zarándy Béla csupán most ébredt tudatára az ő boldogságának. A postakocsis tegnap este rakta le Zarádon. Még a vén petróleumlámpa is elbámult, látva, mint adják-veszik kézzől-kézre Bélát az apa, anya és a négy testvére, a kik már türelmetlen szívvel elibe jöttek. Az apa büszke örömtől csillogó szemmel olvasta fiának kitünő bizonyítványát, a mama, a kedves mama pedig föltalalta a kedvencz ételét. Tudom, hogy Ézsau nem ette akkora élvezettel azt az egy pillire való lencsét, mint Béla a túrós csuszáját. Aztán még sokat csevegtek egyről-másról és bizony öreg, öreg este volt már, mikor nyugalomra tértek.

Jó néhány órai üdítő alvás az, a mely után Béla barátunk ekképen ébredezett . . . — Vakáció van tehát! Ma már családi körben fogom reggelimet szüresölgetni. Fogadni mernek, hogy édesanyám jó vajás kalácsot süített a kávéhoz, a mit én annyira szeretek. Ma szerda van. Éppen kilencz óra és most éppen algebra lenne. E helyett tizenegy óra tájon elnegyek a jó tisztelendő urhoz, a kinek ba-

raczkpálinkája sem valami megvetendő dolog. Aztán délben is okvetlenül az én kedvencz ételeim jönnek sorra. Délután kirándulunk a tóra koresolyázni, azaz, hogy karácsonykor koresolyáztunk, de most horgászni fogunk. Holnap nagyon valószínű, hogy a patikáros ur elvisz magával vadászni. Holnapután a gróf urékhoz megyek. Vajjon jönnek-e még mindig oda oly jókedvű nagy urak, mint tavaly? Hébe-korba a doktor urral is ki fogok kocsikázni. Azután Igmándyékhoz vagyok hivatalos; igen, igen, először névnapot, pár nappal később lakodal-

mat ülnek. Jövő esütörtökön pedig meglátogatnak: Kovács, Buler és Beke iskolatársaim; pompás, pompás! Azután meg a főerdész ur fog meghívni a vadászatokra és így tovább in infinitum! Óh, de isteni dolog is ez az első vakáció! reggel! Gaudeamus igitur!

Zarándy Béla kiugrott az ágyból, sietve öltözködött, hogy a kitűnő élvezetek sorát nyomban megkezdhesse; és a milyen jól megérdemelte a kitűnő bizonyítványt, ép úgy kiveszi részét a megérdemelt mulatságból.

Sz. P.

Ó D A

Corzan Avendano Gábor jubilaris ünnepére.

Mikor az oltárt díszesíteni jönnek,
Van-e dicsőbb, illendőbb ékesség,
Mint száz virága a tavaszmezőnek,
Mely az oltárra jobban illenek?
Te lelked: oltár, ünnepelt vezérünk,
Mi ékesítse azt nagy ünnepén?
Ifju lelkünk hálavirágát, kérünk,
Fogadd el! Im, e diszszel jöttem én!

A tanár lelke — Isten tükre légyen.
Mert ő is, mint az égi kéz: terem,

S mikor világot gyűjt ifjak lelkében,
Dicséri Istent, Őt, a végtelent.
S mikor a fény elválk a sötétől
Az ifju szívben — és virág fakad
A gyermeklélek sejtelmes ködéből:
A mi lelkünk dicséri az Urat!

Igyen dicsérted Istent, jó tanárunk,
Édes atyánk, te hív igazgatónk!
S kik itt a műszak csarnokába járunk,
Egész tavaszt köszön neked valónk.
Te ihletesed, kertésztársaidal,
Tanárainkkal száz bimbót fakaszt;
S a hálászó, mint tavaszi madárdal,
Dicséri bennünk ezt a szent tavaszt!

Két fejedelmi asszony áll fölötted
S pálmával koszorúzza homlokod.
Ők téged, téged ünnepelni jöttek,
Te mind a kettőt ismerni fogod.
Az egyik lelked fákhahordozója,
Igaz világa, neve: Tudomány.
Fényét terjeszd, s ne térj még nyugovóra,
S mi haladunk lelked fényes nyomán.

A másik, a mi lelkünk szent bálványá,
A mely neked sokat, sokat köszön.
Sok századévig volt a gyász leánya,
Áztatta arezát köny- és vérözön.
S ha bús arezán egy-egy mosoly fut által,
Az rád vall s rátok, jó tanáraink,
Kik a szeretet s tudás hatalmával
Javára munkáltok Isten szerint!

Mert ez a gyászos, fejedelmi asszony
A mi imádott, szent magyar hazánk!
Hogy borús arezán új mosolyt fakaszson,
Áraszod tovább vezérleted reánk!
A hány ifju szív az Istent dicsérni
S hazát szeretni töled megtanul,
Annyi mosoly fog szent arezára térni
S téged dicsérni mulhatatlanul.

Tartsd meg, nagy Isten, mindnyájunk javára,
Hazánk diszére ezt a férfit!
Ki majd félszázad nagy útját bejárva,
Ma élte szép magaslatára jut.
Álld meg az oltárt, az ő drága lelkét,
Mely általunk Tenéked áldozott —
Hogy fáradoalmi örömkönnyel leljék
Jutalmukat — e hálászózatot!

E hálászózatot, mit gyarló ajkam
Ezrek nevében, megindulva mond!
Mert lásd, vezérem, itten, ez ifjakban
Nemcsak a multat s jelent, de a hont,
Tanáraink, szülőkink ölelését,
A mely téged megáld s átfogva tart —
Ki a jót s szépet lelkeinkbe véséd,
Kiben megáldá Isten a magyart!

Ifju barátim, most föl a szivekkel!
Igazgatónk s e csarnok ünnepén
Imáink egekig repüljenek fel
És mindnyájunk nevében kérem én:
Magyarok pátronája, Boldogasszony!
Szent jobbod áldja meg hű homlokát
Igazgatónknak, s rajt áldást fakaszson,
Megáldva véle minket s a hazát.

Várad Antal.

A rétségek fia.

(28)

— TRELLERFERENCZ ifjusági regénye. —

— Azt hiszem, gentlemenek, — szölt aztán nyugodtan a körülállókhoz — ez a két alak eléggé gyanus arra, hogy bíróság elé vigyük őket. Én hatósági személy vagyok, gentlemenek és felszólítalak benneteket, szerezzetek érvényt a törvénynek. Wild Náthánt tiszteletreméltó embernek ismerem, arkansasi Brown urat pedig, az Osborne-féle jószágok kormányzóját, jó kézből ajánlották. Nyomós tanuk. Tiszteletet a törvénynek. Kettőtöket letartóztatlak.

Sűrűn tömörültek a jelenlevők a két bandita köré, kik nem birván fegyvereiket használni, meg sem kísérelték az ellenállást. Továbbá, minthogy Ben és Yim kivételével valamennyien háttal az ajtónak fordulva álltak, senkisé látta, hogy a küszöbön egy ember jelent meg, ki rémült pillantással meredt a csoportra.

Mikor a gyanus fickókat meg akarták köztözni, Ben tekintete az idegenre esett. Ez intett neki és eltűnt, a nélkül, hogy Ben-en kívül valaki észre vette volna. Megkönnyebbülten sóhajtott most föl a bandita, ki előbben szembeszökőleg elszontyolodott és így szölt daczosan néző társához: «Gyerünk, Yim, nyugodjunk bele a kikerülhetetlenbe. Tudod, törvény a törvény, azt tisztelnünk kell. Majd megbánják még ezek a gentlemenek, hogy két becsületes embert így megkeserítet-

tek. — Ime, itt a kezem — szölt a fogadóhoz, ki madzagot hozott elő — kösse meg, uram, a hogy tetszik; örömet követem önt a bíróság elé: tiszta a lelkiismeretem».

— Meg is kötözlek, fickó, válaszolt Taylor szárazon és a bíró elé is jöttek mihamar, de nem ám befentestek, Johnson elé.

Mind a kettőt megkötözték és azután a jelenlevők nagy része, köztük Wild Náthán, egy deszkából épült ház felé kísérte őket, mely a hivatalos helyiséget és börtönt foglalta magában. Ott aztán a porkoláb őrizetere bizták őket. Mikor mindez megtörtént, Taylor Brownhoz fordult:

— A moumonthi Heatcot bíró jó barátom, uram, ő ajánlotta önt nekem, így tehát önt is barátomnak tekintem. Örvendek, hogy itt van. Magam is sokat törtem a fejemet annak a boldogtalan ifjunak esetén. Csudálatos história. Tehát Osborne Moumothban előmutatta azt a bizonyítványt, mely öcsését halottnak nyilvánítja?

— Ugy van, uram, a bizonyítvány minden nemü törvényes kelléknek megfelelt.

— Hm, ebből a két letartóztatott fickóból is kiszédünk valamit: itt törbe estek, mint a fenevadak. Ilyen söpredék még hasznunkra válhatik.

A cowboy, ki meggyőződött róla, hogy a két gyanus fickót megbízható őrizet alá he-

lyezték, ismét megjelent és szótlanul csatlakozott a beszélgetőkhez. — Brown, ki előtt a fogadóst megbízható, becsületes embernek jellemezték és ki Wild Náthánt is ilyenek ismerté, most sem tévőzött tovább, hanem kitárta előttük egész szívét és nyíltan kifejezést adott azon gyanunak, melyet Osborne Yames ellen táplált.

— Az ügy nagyon bonyolódott, uram, — szolt neki erre Taylor — nehezen lehet mindent bebizonyítani, annál is inkább, hogy az a gazember Johnson bíró megszökött. Honnan szereznek tanukat?

— Csak egyet kérdek öntől, uram: hiszi-e ön az után, a mit a fiatal cowboy, Wild Náthán alárendeltje, látott a rétségekben, hogy a fiatal Osborne él még?

Taylor töprenkedve ingatta fejét és komolyan válaszolt:

— Alig hiszem, uram... az öntől elmondottak után világos, hogy az ifjú el akarták tenni láb alól. Attól a két gonosztevőtől is keveset csikarhatunk ki, de kísérletképpen mégis elfogattam őket, hogy fény áradjon erre a sötét titokra. Én a rendfentartó bizottság tagja vagyok, tette hozzá halkán, majd ismét hangosan folytatta: Nem kételkedem abban, hogy ez a két ficzkó részes a gyilkosságban és csudálkozom, hogy vissza merészkedtek e vidékre.

— Annak alapján, a mit én elstem tőlük — vette át a szót Wild — bizonyos Johnsonnal reméltek találkozni. Osborne urra sem beszélhetek valami sok jót.

— Úgy látszik, hogy vagy nem kapták meg a bűnükért járó sápot — vélte Taylor — vagy pedig újabb összegeket akarnak Osborne-tól kipurélni. Tanuk hiánya miatt alkalmasint nem marad majd más hátra, mint hogy szélnek kell eresztetni a ficzkókat, ha csak nem derül ki róluk valami régiebb turpisság... azonban... mondja csak, uram, nem sajnálna ön egy marék dollárt? fordult Brownhoz.

— Nem én, még többet sem, ha valami bizonyosságra bírnék jutni a fiu sorsa felől.

— Jó, megpróbáljuk. Beszélni akarok a bíróval. Majd meglátjuk.

Ezzel beveződött a beszélgetés. Taylor még este megpróbálta, hogy Bent és Yimet valómásra bírja; a kísérlet azonban dugába dőlt. Mindketten megátalkodottan azt állították, hogy mit sem tudnak arról, mit bűnükül rónak föl, noha a bíró azt pedzette, hogy személyükben két veszedelmes rétségi rablóval áll szemközt. Még az sem hatott a gazokra, hogy pénzzel kecségtették őket.

Leverten tért hát Brown úr nyugalmira.

Sem ő, sem a cowboy nem birt elaludni; Wild, ki megszokta az éjjelt szabad ég alatt tölteni, fölkel, hogy más tanyát fogjon magának és Brown hozzácsatlakozott.

Valami ösztönszerű érzés azon épület felé terelte őket, mely a foglyokat rejtette. Az éjszaka sötét volt és finom eső szitált. Egynehány koresmából még láma hallatszott ki, Taylornál is üldögélt még néhány vendég, egyebiránt úgy tetszett, hogy Garfieldben minden álmomba merült.

Mikor így lassacskán ballagtak a homályban a fogház felé, egyszerre csak lönyerítés ütötte meg füleiket. Mindketten megállapodtak és hallgatóztak. Aztán Wild nesztelenül, mint a róka, suhant előre, egyre a közeli kunyhók árnyékában tartózkodva és a sötétséghez szokott szeme három megnyergelt paripát vett észre, melyeket egy ember tartott. Brown szintén halkán utána lopózott és a cowboy mellett állott meg. Néhány pillanat múlva két sötét alak surrant el a fogház tájáról, kiket egy elfojtott hang ekképen köszöntött: «Itt vagytok végre? Ideje már».

— Istenemre, sügta Brown a cowboy fülébe, ez Osborne úr.

— Előbb nem szabadulhattunk meg, de most itt vagyunk, felelt az érkezettek egyike.

— Fegyvereket, készletet a paripákon találtak, nesze mindegyikteknek 100 dollár, most pedig gyorsan el és igyekeztek, hogy vagy harmincz mértföld választson el benneteket az akasztófától.

— Köszönjük, Osborne ur, ideje volt.

Mikor épen lovaikra készültek pattani, előlépett Brown, ki tovább nem tudta magát türtőztetni és imígy szolt: «Jó estét kívánok Osborne ur, a mint látom, finom társaságban van ön itt».

A váratlanul meglepett Osborne-ot mintha a villám csapta volna meg Brown hangjának hallatára. Aztán kába dühvel készült az öreg emberre rohani.

— A ki mocezan az golyót kap a fejébe! rikoltott Wild e perczen és megkattogtatta puskája kakasát, melyet régi szokása szerint magával hozott.

— Jöjj uram, suttogá most egy hang és két lovas sebtén eltűnt a sötétben. A cowboy puskája eldördült ugyan, de golyója már nem talált célt. Rá viszonzásul pisztolylövés hangzott föl, látták felvillanó tüzet, a golyó azonban mellettük füttyölt el. Mindketten félre ugrottak: ekkor a harmadik lovas is megugrott és menekülő társai után száguldott.

— Váglass csak, Osborne Yames, kiáltott

utána erős hangon Brown, a boszu elér azért, előbb vagy utóbb!

— Vissza, Taylorhoz, kiállta Wild, lóhátra és utánuk.

Visszafordultak. Mindenünnen emberek siettek elő, kiket fölriasztott a lövések zaja. Jött a bíró is. Mikor megtudta, hogy a foglyok megszöktek, így szolt:

— Remélem, gentlemen-ek, találkoznak köztetek, kik a törvénynek érvényt szereznek és a szökevényeket üldözni fogják.

— Nem esalódtál, bíró uram, mondá egy tölgy nagyságu arkansasi ember, meg fog történni. Hahó, lóra fiuk, ez lesz aztán a hajsza: szerezzünk érvényt a törvénynek!

Több társával elsietett, hogy megnyergeljek paripáikat.

— Jöjjetek előbb Taylorhoz! kiállta utánuk a bíró és a fogházhoz tartott, hol kiderült, hogy a porkoláb is megszökött, ki a foglyokat őrizte. Így hát Brownnal és Wilddel egyetemben fölkereste az Unió-szállót.

A fogadás ámulattal értesült Osborne megjelenéséről és a gonosztevők szökéséről, melyet az előbbinek segítsége tett lehetővé, az által, hogy megvesztegette a börtönőröket. A cowboy gyorsan megnyergelte a saját és Brown úr lovát. Ekkor már mindennünnen fiatal emberek nyargaltak a hely színére, kik késznek nyilatkoztak a menekülők üldözésére.

Nagykőrösi királyjárók.

A „Tanulók Lapja” számára írta: dr. Sölymosy Sándor.

(24)

Gyanujokat, elkeseredésüket még növelte az a másik hír, hogy Hosszu Gábor, nótárius, titkon kemény parancsokat osztogatott a városi polgárőrség vezetőinek. Délután fel kell minden fegyverfogható miliciának a városház elé gyűlnie, ott kitűzik a város zászlóját, tiszta legyen minden ágyu, puskaporral már előre meg kell tölteni az ércz szörnyetegeket, hogy utolsó pillanatban csak a golyóbist kellessék belebocsátani. Az ágyuk felállítatnak a város négy sarkán a kapuk fölé, aztán ha a nagytemplom tornyában, — a honnan legmesszebb látni, — megkondul a legöregebb harang, ijesztésül el kell valamennyi ágyut sütni. Fönt a toronyban majd Barkó harangot, lovasokat lát közelegni, megkongatja a vén szt.-László harangot. Arra a hangra ki-gyűljön a nép az utcákra, mindenki a háza

— Mint Wild úr mondja, — vette föl a szót a bíró — a gézengúzok észak felé száguldottak el. A rétség azonban nagy, azok könnyen egérutat vehetnek, ennél fogva jó lesz, ha megoszoltok, gentlemenek.

— Igaza van önnek, bíró uram, szolt Wild. Én északnak tartok és igen megköszönöm, ha két gentlemen hozzám csatlakozik.

— Jöszte, Jack, szolítja meg a hosszú arkansasi a körülállók egyikét, mi követni fogjuk őt észak felé.

— Jól van fiam, mondá a bíró, menjetek ti éjszakkak, ti többiek pedig oszoljatok meg kelet és nyugat felé. Nem hiszem, hogy a szökevények éjnek évadján át mernek usztatni a folyamon. Ha ráakadtok a porkolábra, hozzátok őt is el. Ő engedte szökni a gazokat. Vele is lesz némi beszélni valónk.

A menekülők megoszlottak és elszáguldottak az éjszakába. Brown a cowboyhoz csatlakozott, bármint igyekezett Taylor róla lebeszélni.

— Azt hiszem Taylor, szolt a bíró komolyan távozásuk után a fogadóshoz, hogy jó fogást tettünk. Biztos vagyok róla, hogy a hosszú Bent és Yimet, a hirheft rétségi haramiákat kerítettük kézre. És Osborne? Nos, remélem, ifjaink majd nyomára találnak. Majd rendet teremtünk itt, Taylor, hogy a becsületes emberek szabadon lélegezhessenek. Jó éjszaka, uram!

(Folytatása következik.)

elé, hogy az első parancsszóra odafuthasson, a hova rendelik. — Feltűnt az is, hogy a piacsterre temérdek faforgácsot, szalmát, kátrányt hordottak össze, nyilván a várható ostrom esetére.

Délután a lakosság szeme láttára robogott ki a kapun Hosszu Gábor, Barakonyi és Szabó Dienes tanácsurakkal a kecskeméti határ felé. A kőrösi polgárok nyíltan bevallották egymásnak, mennyire megosalódtak és pedig kellemsen, Hosszu uramban. Sose hitték volna felőle, hogy ennyi benne a mersz, a vakmerő bátorság. Imé kimegy az ellenség elébe fegyver és pátens nélkül, még hozzá diszmagyart ölt magára, mint hajdanán Zrínyi Miklós Szigetvárt s úgy megy büszkén, délcegen a halálba.

Dehogy jutott volna egynek is más az eszébe! Hisz ha valaki köztük olyasfélét mert volna emlegetni: hogy hátha barátságos disz-

menet érkezik Kecskemét felől hozzájok! — hát azt menten megkötötték volna, mint futó bolondot.

Igy teltek az órák nagy tanakodás, készülődés és feszült várakozás között. Nyúltak az órák, mint a rétes tészta, a türelmetlenség fokozódott, lázas izgatottság vett erőt rajtuk; hiába nézegettek szét a kapukra rendelt örök, a fehér sík róna néptelen volt végig a szemhatár széleig.

Már alkonyodni kezdett, mikor egyszer csak megkondult a mély, bömbölő hangú László-harang. Ueczu talpra, itt az ellenség!

Ágyuk dörögtek a kapuk felől, pukkanó dörrenéssel feleselve belé a kongó bongó harangszóba. Mindenütt riadalom zaja hallatszott.

Ez a nagy keveredés csak egy embert nem érdekelt cseppet sem. Zitterbart uram, a német snajder, bent ült a műhelyében s két könyökére támaszkodva olvasta az ablak mellett a bibliát. Utolsó időben valami vallásos borongás szállta meg; aggodalmát, gyermeke veszte fölött érzett nagy fájdalmát semmi más el nem felejtette vele, semmiben megnyugvást nem talált, csupán a szentírásban. Meg volt görnyedve, törve szegény öreg; megöszült, torzonborz szakált eresztett s nem törődött semmivel. Ha öreg német cselédje, a frau Rézi, rendben nem tartja a házat, ő tőle elpusztult volna minden lábas jószág, gyümölcsöse, pókháló szötte volna be a pitvar bejáróját is.

Tőle harangozhattak, ágyuzhattak, jöhetett Kecskemét vagy akár a tatár is, ügyet se vett rá. Frau Rézi ugyan nagy lelkesedve ujsárgolatta el neki a városban keringő rémhíreket; ő nagy nyugodtan végig hallgatta s még elgondolta magában, milyen okos dolog lenne, ha valamelyik hóboros kecskeméti őrpolgár az ostrom után ide betoppanna s ötlet a hosszú spádéjával szépen keresztül szurná, úgy éppen a szívéen keresztül, hogy hamarabb megláthassa odafenn az ő szegény kis Hanziját, aki bizonyára már vár ott reá!

Mikor az asszony csak nem akarta a beszédet abba hagyni, Zitterbart felfogta a rőföt, rámutatott vele az ajtóra. Nem szólt egy szót sem, csak mikor frau Rézi ijedten kihátrált a szobából, ő meg bent feltette újra nagy, kerek üvegű okulárját, mormogta el magát:

— Alte Haspel!

Azzal belemélyedt újra a mély értelmű keleti szentenciák tömkelegébe. A mint nem halotta az ágyudőrejt meg fegyverriadalmat előbb úgy nem vett tudomást az újabb behangzó zajról. Pedig az már egészen más

természetű morajlás volt. Valami mámoros, rikongó, éljen-ekkel teli, jókedvű lárma, csak az öreg harang bongott bele még ebbe is.

Elmerültségéből egy valami mégis felrázta; egy hallatlan eset. Az a frau Rézi, a ki eddig a rőffel való kiutasítás után fél napig nem mert betekinteni hozzá, újra megjelent az ajtónyílásban. Szinte beesett az ajtón, ki volt képéből kelve, csak a kezét csapkodta össze és szülő hazája szenteit tudta nagy nehezen kiejteni. — Az a kettős esoda, hogy be mer újra lépni, meg az a másik, hogy szokása ellenére nem tud beszélni, Zitterbartot is figyelmessé tette. Felgerjedő haragjában ismét kezébe kapta a rézveretes rőf végét s dühös mozdulattal mutatott az ajtóra, de a vén cseléd ez egyszer nem ijedt meg. Sokat ugyan nem tudott mondani, de a szentek nevei közé most már belekeverte Hanzit nevét is.

— Oh, szent Krispin! A Hanzit, — Nepomuki szent János, ne hagyj el! A Hanzit . . .!

Zitterbartnak orrára csúszott a nagy pápaszem s annak üvegjei fölött nézett merően, kerekre nyílt szemekkel a levegő után kapkodó cselédre.

— Mi az? Micsoda Hanziról beszél?

— Megjött, itt van, kint van! Oh, szent Jeremiás és Habakuk proféták!

— Ki van kint? döngött rá Zitterbart.

— A Hanzit, . . . ajajaj, micsoda tisztesség.

De már erre kirohan az öreg szabó az utcára, sietében kezében felejtette a rőföt is. S mit látott odakint?

Délezeg, csótáros, zászlós díszmenetet, a melynek eleje ép akkor ért a háza elé s a melyet ujjongó, éljenző polgárság vett körül. Alig tudott rajtuk keresztültörtetni.

Hirtelen tekintettel mérte végig a menet élén haladó két lovas: az egyikben megismerte Herepeyt, ki mosolyogva köszöntgetett jobbra-balra, a másik ősz szakállu, tisztos férfi volt, erről nem tudta kicsoda, — mert még sosem látta Patait, a kecskeméti városbíró.

De az utána következő három lovas láttára elrikkantotta magát. Kicsiny mokánylovakon három gyermek nyargalt egymás mellett; elég jól ülték meg lovaikat. (Alföldi gyerek ezt már pendelyes korában megtanulja!) — Középpütt haladt Herepey Laczi, túlfelől az ő gézengúz inasa Miska; oldalvást pedig ragyogó szemekkel ült a kis Hanzit, réttentő kevély arccal tekintve végig a sokaságon. A kevélye azonban rögtön eltűnt s vonásai ijedten nyultak meg, mikor a tömeg közül egy kiabáló, rőffel hadonázó öreg embert pillantott meg, a ki egyenesen feléje sietett.

— Juj, az édes apám!

Zitterbart végtelen örömeben, csodálkozásában egyebet se tudott, csak a rőföt emelgette.

— Te . . . te . . .!

— Jaj, ne ne bántson, papa, nem teszem többet!

— Hanzit! — kiáltotta félig siró hangon Zitterbart.

— Papa, inkább otthon verj meg, de ne ennyi ember előtt! pityergett a lovon Hanzit.

Hanem hiszen mindjárt vége volt az ijedtségnek, mikor apja nyakába ugrott, ölelgette, czirógatta az egyetlen elveszettnek hitt, megsiratott fiút.

Ezt az eredeti jelenetet csak kevesen látták, de észrevette Herepey, a bíró s hátraszólt Zitterbartnak:

— Maiszt'ram, ma estére az én vendégem kelmed a fiával együtt. Ugy nézzen arra a gyerekre, hogy a nélkül most halott ember lennék!

Mit meséljek tovább?

Azt a nagy dáridót, a melyet a kibékülés öröme csaptak? Azokat a szép beszédeket irjam le, a miket Patai uram és Herepey tartottak, fejtegetvén a két ellenséges város kibékülésének fontosságát? Sőt az ünnepelést, melyben a három gyereket részesítették.

Hisz azt el tudjátok, ifju olvasóm ti is képzelni! Nincs már nekem több hozzátenni valóm, ha csak az nem, hogy a történelemben lapozgatván, — vagy 30 évvel az elmondott események után, — azt találom, hogy az országgyűlések igen nagy szerepeket játszik valami Herepey László nevezetű nagy-körösi hétszilvafás nemes, a kiről az egykorú naplók, mint ki-

váló szónokról, heves, tüzes magyarról emlékeznek meg.

Továbbá azt találom, hogy a Thököly-mozgalmakban egy ügyes kis ember tűnik ki, a ki szörnyen németes neve daczára, — Zitterbart Jánosnak hívják, — egyike a kuruczmozgalmak vezéregyéniségeinek, megbízható, erős lelkű ember, kinek csak az a hibája, hogy hamar elbizza magát, de mellette van a szárnysegéde, — valami Körösi Mihály nevű ember, — (i-vel végződven a neve, világosan nem nemes familiából való, sőt egy helyen, mintha talált gyermeknek volna mondva, a kit Nagy-Körösön neveltek) — a ki bölcs megfontolásával János ur elkapottságát mérsékelné, szokta.

Több szó nincs rólok.

Hanem a nép közt mai napig kering a nevük. Egy csikós bojtárral beszélgettem nagy multkor a tiszai révnél s megtudván, hogy az atyafi Kecskemétre való, szóba hoztam előtte a két város fenekedő versengését.

Árvalányhajás kalapja alatt megvakarta a fejét, aztán azt mondta rá:

— Haj, uram, nem lehet azt megmondani miótául tart ez a mi zsörtölődésünk, csak egyszer bekültünk össze, azt is három körösi gyerek ütötte nyélbe, de a mióta azok elszármaztak szülőházajukból, megint csak hajba kapunk, a mint módunk esik rá.

Aztán, mivel a komp a tulsó oldalon rostokolt, s várakozhattunk, elmondta nagyjából e nevezetes kibékülés történetét, a mit épülésül, szórakozásul imé nektek is elmondtam!

(Vége.)

A természet megismerése Isten imadására vezet.

Állj meg halandó! Az élet piacznál hozzád tapadt alantias port töröld le magadról; tisztulj meg a sártól, mely a létért való küzdelemben, ezen egymás elleni harcban kivétel nélkül minden embert bemocskol! Méltó és illő keveset is, pillanatnyit is bár, így megtisztulva, gondolatban felemelkedni egy nagyhoz, hatalmashoz, ahhoz, ki minden létezőt teremtett: Istenhez. Az ut különböző; némelyek bűnös önimadásban arra vetemednek, hogy megtagadják létét, mások meg elhiszik, de tagadják, hogy fölfogható, megismerhető volna, a mint Berzsenyi mondja:

„Isten, kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke óhajta sejt;
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet“;

mi azonban tereljük gondolatainkat a természetre, — mint a nagy Linné, a nagy természetismerő is mondta — az Isten imadására vezető, legbiztosabb utra.

Talán leghelyesebben itt használhatjuk azon gyakori hasonlatot, hogy: «a természet egy nagy nyitott könyv» s ha tovább meggyünk hasonlatban, mondhatjuk, hogy benne a testek és tünemények és az uralkodó törvények, igazságok, betűk, melyek váltakozva színben, nagyságban, összetettség- és nagyszerűségben, itt, mint bölcslet, amott mint mindenható vagy mint atyai gondokkal kormányzót, de mindig csak Isten fogalmát tárják előnkbe.

Hiszzen kezdjük csak egy nap lefolyásán a dolgot! Már ezen meglehetősen korlátolt terje-

Tilgner V. szoborműve. SZÁSZ-COBURG-GOTHA ÁGOST FŐHERCEG SZOBRA.

TRITON ELRABOL EGY NŐT.

Tilgner V. szoborműve.

delem határai között is oly események láncolata tűnik elénk, mely Istenre utal. Hiszen láttad-e a felkelő nyári napot, mint emelkedik fel a hegyek mögül és éltető sugarait szemkápráztató pompával löveli magára az előtte elterülő vidékre? És láttad-e, bámultad-e, mily világ kezd meg ekkor életét? voltál-e kint ekkor egy hegyen, hogy ott az édes magányban, ég és föld között megbámuljad a gyönyörű arany kalászu vetéseket, a kis füvek zöld tengerjét, melyben itt is, amott is bájos ragyogással felcsillognak a gyémántszemekhez hasonló harmateppek, vagy hogy meghallgasd a madarak gyönyörű énekének a szomszéd erdőből jövő accordjait, mintha csak valamennyien a szívük mélyéből eredő «Salve Domine»-nak akarnának kifejezést adni. . . . És midőn emberi lelked így elmerül a bámulásba, midőn a természet ily kies, virágos kertje tündéries világításban tárul fel szemeid előtt — lehetetlen, hogy ha még köszived van is, meg ne induljon, gondolatid pedig fel ne szárnyaljanak mindezek elrendezőjéhez: Istenhez.

Vagy, a mint *feljebb száll a nap* és előjön a számtalan szebbnél-szebb ruhájú bogár, lepke, figyeid meg ezeket is! Figyeld és tanuld meg, hol tartózkodik, miként készíti házát, mivel táplálkozik, hogyan és mivel támad vagy védekezik, hogyan szaporodik és milyen csodálatos módon neveli fel ivadékait — és csodálatos dologra fogsz jutni.

Hiszen nem csodálatos dolog már magában az is, hogy miképpen változtatja a méh mézét, viaszszá a virágpórt, vagy a pók nagy szövőtehetsége, vagy hogy miként érvényesül a munkafelosztás elve a természet és hangyák társaságában, ezen kis államocskákban. Avagy nem ragad-e bámulatra azon támadásnak és védelemnek nevezett, oly sokoldalú jelenség: hogy némelyik színe a környezet színébe olvad, vagy hogy épen kitűnik, így juttatván ellenségeinek eszébe valamelyes támadó eszközt, nedvét (poloska), hogy némelyik elhiteti ellenével, mintha ő élettelen gaz, galy volna, vagy nem csodálatos-e a hangya, a kigyó, méh támadó szerve?!

Ekkor azonban, hogy e gondolataidnak szabad folyást, a gondolat villámgyors szárnyain képzelj elé a nagy ragadozókat, a kigyókat a kérődzőket, a férgek, egyszéjtű állatokat; és mily bámulat fog el, ha ezeket összehasonlítod; ha a görész alatt is alig látható «monasz» mellé gondold az afrikai zsiráfot, vagy a bálnát; vagy ha összemered a kis tiszavirág és az elefánt életét, vagy ha elgondolod a bárány szelidségét és gyengeségét és melléje az oroszlán vadságát és erejét.

És egyre felmerül ekkor a gondolat, hogyan van hát az egyensúly fentartva, hiszen a parányi monasz épen csöppségénél fogva sok mindennek és igen nagy számban esik áldozatul, a kis tiszavirág pedig rövid életénél fogva pusztul el a juhval együtt, mely gyenge a sok ragadozóval szemben — míg az elefánt hosszú életével, az oroszlán meg nagy ereje miatt semmiképpen sem korlátoltatik a terjedés és szaporodásban.

Igen! De épen itt van az a határ, hol az ember oda jutott, hogy felfogván helyesen a dolgok nagyszerűségét, önkénytelenül is Isten fogalma jut felszínre valamennyi gondolati között és imádva meghajol előtte, hiszen a monasznak és tiszavirágnak parányiságával szemben megadta azt a csodálatos nagy szaporaságot, melynél fogva igen nagy számú pusztulásuk dacára is, még igen nagy számban meg is maradnak — míg a bálna, a zsiráf szaporasága ahhoz képest roppant aránytalanul csekély.

A szelid juh pedig az ember védelme alatt áll, míg az oroszlán és más ragadozók roppant nagy számmal pusztulnak el az ember gyilkos fegyvere alatt — és így mintegy gondoskodva van úgy a túl nem szaporodás, — valamint az egyes faj ki nem halásáról.

És majd midőn a nap már delelőre száll, midőn a nap sugarai a legforróbban és legkevesebben sütnék, ismét nagy tereid van a gondolkodásra; gondold, hogy ezen, most oly melegen sütő sugarak majd ezer és ezer év múlva az akkor élő embereknek meleget és világosságot fognak szolgáltatni. Furcsa, de úgy van; azon sugarak, melyeket te most talán a legkedvetlenebbül és bosszankodással fogsz s minden áron elhárítani akarsz magadról, — talán épen azok, azok fogják az egyik másik szegényebb családokat hideg téli estéken megmenteni a szomorú haláltól: a megfagyástól; vagy pedig azok fognak egy szegény iparosnak világosságot nyújtani, melynél családjuk számára a szükséges eledelt megkeressék . . .

És délben majd ebédelni ülsz le; legyen az a legfinomabb fészán, liba, csirke vagy marhapecsenye, avagy az egyszerű paszuly, pityóka, vagy káposzta, mindegyik igen szép dolgokat juttathat eszedbe. Igen; mert talán nem is tudod, mily nagyszerű változások mennek isgbe a természetben; hogy a szép fű, mely a réteket oly szépen borítja, táplálja a marhát, a szárnyasokat, mi pedig részben ezen állatok húásával táplálkozunk, tehát részben a mezei fű oka létünknek, míg másrésztől zöltséget eszünk, ezt pedig a termőföldben levő víz,

nedvesség, a harmat s a napsugár tartja fön, tehát másrészt ezen elmondottak tartanak fel bennünket.

És továbbá még mai napig is majdnem megfejtethetlen, de bizonyára nagyon csodálatos dolog, hogy az a mag, melyet talán figyelemre sem méltatva eszel, mily nagyszerű munkát végez a föld alatt, hogy aztán terebélyes fává növekedik, mely aztán gyümölcsöket hoz létre . . .

És ismered-e a növények életét, tudod-e mint szívja magába messze elnyúló gyökereivel az éltető nedvet és hasonítja magához parányi sejtjeivel? Avagy tudod-e miként növeli testét a szénsavból a «chlorophyll»-testekkel a napsugár?

Nyári délutánvan. A nap sugarainak égető munkája után fekete felhők tornyosulnak az égen. A vidék elsötétül; ember, állat megszeppenve vonul be lakásába és nemsokára megkezdődik az ég munkája: dörög, villámlik, irtózatúan fú a szél és fak törnek ki derekukból; a faluban a harangozó megkondítja a harangot; kis gyerekek imádkozva tördelik kezeiket, míg a gazda komoly arccal néz elébe a talán vetéseit elpusztító időnek és gondolatban az Istenhez könyörög . . . Képzeld csak az embert olyan patriarkalis viszonyok között, mint a történet előtti korban. Erdőben, barlangban lakott, bőr volt a ruházata. Egy-egy nagy vihar alatt lehuzódott barlangjába s a sötét éjben, midőn villám és dörgés egymást érték, tehetetlenül nézett ki a természetbe; a képet, melyet a sötétség, vihar, félelem képezett, még komorabbá tették a vad állatok irtózatos vonítása és ordításai . . . s azem-

bernek ezzel szemben érzett nyomora, gyengesége és tehetetlensége.

Ily körülmények között, valamint midőn már a civilizáció haladtával, az emberben megszületett a birtok, a vagyon fogalma, mely lakását állandóvá teszi és az ember gazdálkodást kezdett és megismerte a természet romboló erejét, mely nagyon sokszor igen nagy mértékben nyilatkozik meg a viharban: akkor gyengesége és semmisége tudatában a tomboló természet erőivel szemben esze önkénytelenül is valami fensőbb, hatalmasabb, erősebb lény után áhitozott, szíve tele volt a vágygyal ezt megismerni, ehhez folyamodni, ki őt megvédje jégtől, romboló vihartól . . . Isten fogalmához jutott.

Nagyon kis keretben mozogtunk és mégis látjuk, mennyi mindent rejt magában már ez is, a melyek közül valamennyi a fensőbb lényhez, Istenhez vezet és imádására ösztönöz.

Gondoljuk azonban még hozzá, hogy azon nagy természet, melynek egy parányi csöppjéről mi elmékedtünk, mennyi olyat rejt magában, mit az ember még nem ismer, miről fogalma sincs és a mik talán százezrek és ezerszerte csodálatosabbak, bámulatraméltóbbak az ismerteknél.

És ha az elmondottakat mind jól elgondoljuk, nem kell-e szívünknek Isten fogalmával eltelnie és nem kell-e eszünk és lelkünknek egész lényében az Ő imádásával eltelve lenni valahányszor csak a szabad természetben járunk, de valahányszor reá is gondolunk?

Nem is tudom dolgozatomat jobban idevágó szavakkal bevégezni, mintha Köleseyvel együtt mondom: «Imádd az Istenséget».

Porde Gyula.

Pásztortüznél.

A nap most csuszszant le a láthatárszélén: a vékony parázs-szinű szelet elmerült a pusztaságban s vele együtt tündeznek el a szem elől a távolabbi tárgyak. Mind jobban jobban szürkül az est; kelet felé alig látni már ötven-hatvan lépésnyire s csak nyugat felé tüntet még elő a már alig pirosuló esthajnal minden pontot, mely a pusztaság lapjából kissé kiemelkedik. Ily világítás mellett a hegyes vidék egy kiharapdált kenyérszelethez hasonlít; a pusztaság s a vele egybe folyó égbolt egy körív részletéhez, melynek mértanilag pontos síkságát csak olyformán zavarja meg egy-egy kajla kútágas vagy falusi

torony, mint a mértani ábrák köríveit a meghatározás végett odarakott T vagy I betűk.

A csillagok feltünedeznek az égen és földön. A messze-messze meggyújtott pásztortűz össze látszik vegyülni a mennybolt szélén felvillanó csillagokkal s gyakorlatlan szem gyakran csillagnak nézi a tüzet s pásztortanyának a rebegő tűzű bolygót.

Meleg, nyári nap volt s az est sem hűvös, bár az idő öszre jár s nemsokára itt a kukoriczatörés ideje; a szűret nem magára veszi, hanem maga alá teríti a juhászbojtar, de azért a tűz el nem marad, ha szalonnát nem sütnék is nála. Ha kérdezed, minek ilyen-

kor a tűz, tréfásan felel rá a néphumor: Arról tudják meg uram, hogy emberek heverésznek itten körül, nem kutyák.

És ezt a megkülönböztetést szereti a dévajkodó magyar észjárás mindenben kitüntetni: a pásztorember ezért iszik pálinkát, ha van, mielőtt a szalonnaevéshez fog, — hadd vegye észre az a szalonna, hogy nem kutya ette meg.

A vidék még esendesebb, mint nappal: egy-egy tücsök sikkantgatja esti nótáját; a levegőben olykor-olykor hasít keresztül lütyögő szárnyával pár vadkaesa, mely éji tanyájára, a sásos tóra huz; a kolompos kos nyakában néha kondul idétlen hangjával az óriási kolomp; a kutyák vakkantgatnak nagy ritkán unalmukban: egyéb hang nem zavarja a természet álmát.

— Hát Pista, rendben van-e minden a birák körül — szólítja meg a számadó a lisbojtárt, ki hasra heveredve a tűz mellett hátrahátra csukló sarkaival ütögeti nagy kedvtelésében inexpressiblejét.

— Rendben, bátya, rendben; hiszen félig sziget, ahova beteretlünk, ilyen jó tanyánk egy hétben sem akad egyszer: erről magunk vagyunk, körül a többi oldalon az ér, még ha akarnánk se lehetne baj. — Ne, te, ne, mit morogsz, — fordul a kutyához, mely azonban már ugatva iramodik neki s fut vagy tíz lépésnyire a sötétbe, honnan aztán nemsokára egy szűrős ember alakja fejlődik ki. Konya kalapjáról rögtön megismerik benne a pásztorok a csöszt.

— Jó estét — és — Adjon Isten kendnek is — után a csösz pipára tölt, rácsippen egy menyecskeszemű parázzsal, botjára támaszkodik s a legujabb eseményt, melyről ő mint csösz hamarabb vesz hírt másnál, szőnyegre dobja.

— Hallották-e kendtek, hogy elfogták Csehó Pistát?

— Elfogták? Mikor? Ki fogta el: — kérdik egyszerre megeléknülve a pásztorok.

— Hát biz' azt tegnap délután a ragyás perzekútor, itt a czifra csárda mellett: már egy hét óta feni rá a fogát, míg aztán tegnap megnyomta.

— Ejnye, de hogy tudta kézrekeríteni.

— Könnyen, öcsém, könnyen; a csapláros árulta el a panduroknak. Hanem azt hallották-e már, hogy lopta el valami egy hete a varsányi uraság legszebb két lovát? Nem? No, elbeszélem én, mert a magam szemével láttam. Éppen odaát voltam akkor este én is a Tiszán túl, egy kis elemózsiáért; így estefelé jövök itt vissza a tiszahajlati csárdának,

egyszer csak igen sebes lódobogást hallok a hátam mögött. Visszanézek, mindjárt megismertem Csehó Pistát: a Bársonylova volt alatta, másik két lovat meg kötőféken húzott maga után. De az volt a vágatás, öcsém! Ugy ment vele a Bársony, mint a nyíl: az uraság két lovát váltig ütötte, mégis alig érkezett véle, pedig azok mindig zabbal élnek, aztán nagyobbak is vagy egy marokkal. Mindjárt gondoltam, hogy valami baj van. Csakugyan úgy is volt: alig haladt el irányomban Pista, mindjárt kibukkant a Hármashalom oldalán a ragyás perzekútor, harmadmagával. Csak gondolják kendtek, milyen bolondot tett az a legény: már régen fájt a foga az uraság két lovára, de sehogy hozzá nem férhetett. Akkor délután jártatni vitte ki egy subancz a lovakat; Pista éppen itten körül járt, észrevette a dolgot, odanyargalt, egyet ütött a kocsis-gyerekre, kikapta kezéből a kötőféket, avval hajrá, nekiindult arra Keeskemét felé. A mint vágat, egyszer észreveszi, hogy a füzes erdő sarkánál három pandur kanyarodik rá szembe: megfordítja a lova száját vissza a falu felé, de már későn, mert a pandurok is észrevették. Utána azok is: Csehó Pista beszorult ide a Tisza-zugba. Hiszen tudjátok, hogy a Tisza éppen itt olyan kanyarodót vet, mint egy tarisznya; a pandurok arról jöttek, a hol a szája van ennek a zugnak. No innen ki nem menekszik, gondoltam magamban, most itt nyomják, ha ezer lelke van is. Dehogy nyomják! Nekitörtet a sásnak: a Bársony csak ment volna vele, de a két uriló megvadult az éles sáslevéltől: elkezdtek ágaskodni, nem mentek beljebb. Pista verte őket a hurokkal. — Erezd el, erre-arra a kezedet! — kurjantottam neki, de biz' az nem hallotta, nem is eresztette. A pandurok már alig voltak egy jó puska lövésnyire. Ekkor Pista eltűnt a nád közt: azt hittem, el akar bujni, de azt előre is láttam, hogy hiába, mert megtalálják. A pandurok is betörtettek a gazosba; utána, a Pista csapásán. Megállottam, mint a szolnoki kőszent, elakadt a lélegzetem, meg nem tudtam mozdulni, csak vártam, mikor durrán a pisztoly, mikor kerül a fokok-esattogásra a dolog. Egyszer csak valami feketét látk mozogni a Tisza sik vizén, közepe táján. Biz' az Pista volt; átusztatott szépen, áthuzta maga után a két szép lovat is. Onnan aztán jó éjszakát kiállt vissza a panduroknak s úgy elrobogott, mint a szél.

Valami harmadnapra megint találkoztam vele: már akkorra megjárta a Nyírséget, ott adta el a két lovat.

Azóta nem láttam, hanem ma hallom, hogy

elfogták itt a czifra csárdában. A ragyás perzekútor, mióta úgy elszökött a keze közül, mindig leskelődött utána, minden fát megmozdított, hogy megkerítse. Utoljára is a czifra csárdai csapláros gazdauram árulta el, a ki Pistának barátja volt. Előre ki volt főzve, hogy mikor menjenek oda. Pista lóra kapott ugyan, talán el is szabadult volna, de a Bársony felbukott vele s megfogták. Azóta már a vármegye tömlőcében zörgetheti a vasat.

— Szegény Pista! — mondogatták a juhászok — vajjon mennyi időt kap.

Biz' öcsém, én egy irgalmas sóhajtást se mernék rátenni, hogy fel nem kötik — felel a csösz. Tudjátok, hogy áll a statárium; majd csak azon veszi észre, hogy a szél ütögeti a bokáját.

— Látja, bátyám, ezt a legényt egészen az a csapláros vitte bele a bajba. Míg a borba bele nem bolondult, nem igen volt párja a csikósok közt: hanem aztán a sok eszemiszom, víganó cigány, mulatság hejehuja nem telt egész évi csikósberéből addig-addig, hogy a tavasszal aztán egészen kiálló betyár lett belőle.

A tűz lassan-lassan hamvadni kezd: egészen sötét éj terül a síkságra. A csösz tovább indul, hivatalos foglalkozásainak éber örökösével eleget tenni; az egyik juhász fölkel, körülnézi a nyáját, megint leheveredik s nagy ritkán szólnak egy-egy szót a hallott eseményről, a szegény Pistáról, a ki most már aligha kerül ki a hóhér kezét, pedig milyen jó fiu volt míg ebbe a sorba nem keveredett, mily szép legény, mily bátor, mily jó lovas. Közbe-közbe megpíszkálják a tüzet; a kis bojtár mely álomba merül; elszunnyad az öregebb juhász is, csak a középső marad ébren öröködni.

Csehó Pista pedig csakugyan nem menekvél meg a szomorú sorstól, melyet a pásztorok emlegettek.

S aztán egy hét mulva megzendült a nép ajkán a dal; repül a szomorú dallam szájról-szájra, faluról-falura és szerte az egész alföldön.

Csehó Pistáról, Csehó Pistának szomorú végéről:

«Amoda van egy nagy deszkakerítés.
Csehó Pista lova ottan legelész,
Csehó Pista befordul a csárdába . . .»

A vén cigány.

— A „Tanulók Lapja“ számára. —

És megtörtént a nagyszerű temetkezés: kiterítették Világoson és eltemették Aradon, Pesten, Kuffsteinban . . . Rom és pusztulás mindenfelé, a hol előbb a vigasság tobzódó ördögei tanyáztak, most a gyász honol, remény helyén kétségbeesés, bizalom helyett lemondás, élet helyén halál. Széchenyi mondása beteljesült: vér és vér mindenütt s szaguldó csapatok dulták szét, a mit ők építének. Irtóztató csend mindenfelé, a halottvirrasztó csendje. De a romok alatt megmozdul valami testében a kórtól, lelkében a bútól megtörve eljön a vén cigány, kezében hegedűje, hurjai lazák, szakadozottak, megtépáztak. A vén cigány körülnez: nem ez a világ volt az ő világa; de lassan eszmélni kezd: a romok körvonalából képzelete visszavarázsolja a hatalmas palotát, emlékezni kezd, hogy ő ezt már egyszer megjósolta, de a mi akkor pessimismusra hajló lelkének réme volt, most való.

Ez a gondolat visszaadja önmagának s laskankint zsi bongani kezdenek lelkében a nóták, melyeket egy emberöltőn keresztül hegedült párduczos Árpádról s hadrontó népéről, deli

Hajnáról, szöghaju nyájas Etelkéről, a daliás Lászlóról, de mindig és mindig az édes hazáról. S nem lehet, hogy ő, a ki a Muzsák berkeiben a legszózatossabb ajakkal zengette Széchenyi jós ígéit, a ki szívből-lelekből énekelte: néked élned kell! oh hon s a kinek czélja volt egy nemzetet a mély sülyedésből kihívni és a szellemharcok tiszta sugarainál magasra emelni, nem lehet, hogy az, a ki ama dicsőséges időknek legnagyobb «cigánya» volt, avval fejezze be nótáját:

A temetkezés felett egy ország vérben áll;

e sor nem lehetett Vörösmarty hazafias költészetének befejezése és csakugyan kiviharzott az ócska hegedűből a legmegrázóbb nóta:

„Lesz még egyszer ünnep a világon!“

Benne van e sorban az emberi nem sorsa, benne mindaz, a mi ama szomorú napokban tünni, szenvedni s élni készteté a magyart. Eljön az idő, mikor a jöké lesz nemcsak a mennyeknek országa, hanem a föld is, eljön a

kor, melyben jog fog uralkodni az erőszakon, igazság az életen, eszme az anyagon, de az az idő is elérkezik, mikor az ezredévi szenvedés elnyeri az őt megillető helyet, a melyben feltámad a nemzet halottaiból s itéletet fog tartani élet és halál felett. Megszólal ebben a sorban az isteni gondviselésben való hit, a mely nem engedi, hogy életerővel teljes nemzet kipusztuljon a népek soraiból s meg az ereje tudatára ébredt nemzet büszkesége, melynek meg van a kedve, hogy akár elemekkel is felvegye a harcot s kiküzdje jogait, melyek Isten és ember előtt megilletik; ott van a lemondás, a mely eiviseli a fájdalmakat és a repeső remény, hogy nem lesz mindig így.

A hazafi és világpolgár ölelkezik e sorban, mert hisz ép úgy megszólal benne az emberiség jövőjébe, mint a nemzete életébe evetett hit és bizodalom.

De a költő lelke nagyon háborg s mikor ajzani kezdi a lant idegeit, mikor az első hangokat csalja ki az ócska hangszerből, lelkében a kétségbeesés s lelkének viharát a művészet, a zene enyhítendő balzsamával akarja lecsillapítani. Megfordítja «a sirva vigad a magyar»-t, mulatással, szilaj kedvvel el akarja altatni bánatának mardosó chimaeráit. El akar felejteni mindent: hazát, szerelmet, embert, bánata kétségbeesett jó kedvvé szilajul. De hiszen a «czigány» nem magának szokott hegedülni, volt idő, mikor hegedüjének egy-egy hangját ezrek és ezrek lesték, mikor a hegedűszóából merítették erőt a küzdelemhez, reményt a jövőhöz; de soha nem volt még ekkora szükség vigasztalására, mint most, mikor minden elveszett. Ez a kettős érzelm: nemzetének vigasztalása és saját háborgó lelkének lecsendesítése vonul át az egész rhapsodián.

De nem akarja a friss sebeket felszagatni, azért hat odakiáltja a czigányoknak:

Húzd rá czigány, megittad az árát,
Ne lógasd a lábadat hiába.
Mit ér a gond kenyéren és vizen
Tölts hozzá bort a rideg kupába.

A borban keres vigasztalást, tán meghozza azt! Alacsony léleknek, kicsinyke fájdalomnak tán igen, de nagy szellemnek s ilyen sebnek soha. Csak egy pillanatra nem látja maga előtt a kétségbeesés fagyasztó Medusáját, de rögtön eszébe jut a nagy küzdelem nemzeti életünk tavaszára bekövetkező zord, zimankós tél. Sokan és nagyok vetettek, ígért sokat, szépet, mindent. A tavaszi nap áldástadó sugarai dús aratással kecsegtettek, hiszen Széchenyi,

Vörösmarty volt a megvetője. Kossuth, Petőfi, Arany a gondozója s mindenk felett a jóságos Uristen a védelmezője, De a természet rendje felfordult, mintha a görög világ kaján istenei megirigyelték volna népünk boldogságát. A lánggal élő élet helyébe jött a fagyos halál; ez a nemzeti és emberi élet véglegeségét, kiszámíthatatlanságát jelző gondolat némítja el kissé a hegedűszót:

Mindig így volt a világi élet
Egyszer fázott, másszor lánggal égett,

vagy a mint Madách philosophikus magaslatról ugyanazt kifejezve mondja: Boldogság mellett ott a halál, kék nyomában a lehangolás.

De hiszen menekülni akart a gondoktól, melyek testét megtörték, lelke röptét lebilincsellék. Nem bánatot, hanem örömet, nem emlékezést, hanem vigasztalást keresett. Azt beszéli a monda, hogy Orfeus lantjának hangjaival megindította, könyrefakasztotta a fákat, köveket, hogy Sappho lelke megnyugvást talált a dalban. Hát csak erre a sebre nincsen ír, ebből a bajból nincsen gyógyulás? Próbáljuk meg, tán segít az isteni művészet. Dús képzelete megnyílik s a leghatalmasabb hasonlatok egész áradékában önti ki olthatatlan vágyát:

Véred forrjon, mint az örvény árja,
Rendüljön meg a velő agyadban.
Szemed égjen, mint az üstökös láng,
Húrod zengjen vésznel szilajabban
És keményen, mint a jég verése.

Ez az utolsó kép mégis csak visszatereli oda, honnan szabadulni szeretne, gondolatai körben mozognak az irtóztató sötét mélység körül, a hova lebukott a múlt, a jelen s a jövő . . . Képzetei lánczot alkotnak s bárhol is akarja levágni, mindig a legvégzetesebb kerül kezébe. A jég verése eszébe juttatja, hogy

Odalett az emberek vetése.

Ez a gondolat iszonynyal tölti el keblét s mit Edward király, ki sippal, dobbal akarja elaltatni lelke mardosásait, úgy tesz a költő is, azt hívén, hogy láрма elhallgatja azt, a mi fáj neki bántja, kinozza. Teljes kétségbeséssel tör ki:

Tanulj dalt a zengő zivatartól
Mint nyög, ordít, jaját, sir és bömböl
Fákat tép ki és hajokat tördel.
Életet fojt, vadat és embert öl.

(Folytatása következik.)

VEGYESEK.

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztőjének Dr. Rupp Kornélnak munkája díszes kiállításban elhagyta a sajtót. Ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és hiveinek figyelmébe. A ki 8 előfizetőt gyűjt a 340 lapos szép kiállítású érdekes és hasznos könyvre, *egy ingyenpéldányban* részesül, aki 4 előfizetőt gyűjt, feleáron, aki 2 előfizetőt gyűjt 1 frt 50 krért kapja a könyvet, melynek bolti ára 2 frt. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, a megrendelési pénzek azonban Hango Antal könyvkereskedő címére — Budapest, IV., Calvintér 5. sz. küldendők. Gyűjtőivekkel szívesen szölgál szerkesztőségünk azoknak, a kik a könyvre megrendelést óhajtanak gyűjteni s így tiszteletpéldányhoz jutni.

A «Zala» név eredete. Valamint a megye és székvárosa (Zala-Egerszeg), ugy várainak egyike is e néven római telepnek tartva, így nevezetett. Lasius történetíró szerint «Salla» az ókorban átkos mondást jelentett, mivel a vidék a Balaton tavától sokat szenvedett. (Quia scilicet urbs Sala paludis Volcae aestu quodam strepebat.)

Mások ellenben a hajdan itt tanyázott Salius népektől nevezik el. Valentinianus szerint a trójai seregnek azon része, mely Trója veszedelme után Kr. e. 1180-ban a Moetis tóhoz húzódt, utóbb onnan Pannoniába jött s alkotta Sicambriát és Gallusok (vagyis francziák) voltak. Ezeket az arabok «Sal»-nak, a Pannoniában levőket pedig «Salu»-nak nevezték el s várak nyomai a XVII. század elején még nem volt Zala-Egerszegen.

Szent-Hieronymus szerint Zala, Sala, Solum és Solom egy és ugyanazon névnek változata. Így például a régi Zalavár és Salamonvára Lasius szerint már a rómaiak alatt «Urb Salom» nevet viselt. Ellenben mások meg azt állítják, hogy a «Salavar» szó chazár-nyelvről ragadt reánk. Vannak olyan adatok is, melyek szerint 843-ban Kr. u. a Karentánia s Tótország grófja, Salacho, ki Nagy Károly császár uralma alatt nagy szerepet játszott, Pannonia egyrészenek is hercege levén, itt lakott volt «Balaaho» várában. Nagy Károly után Lajos privinai morva herceget fogadta be fegyvertársul Pannoniába és neki adta a Zala folyó mellékét a Balatontól fogva egész Peltánig, beleértve az erődítéseket is. Utóbbi helyen hajdanta vár állott, míg most csak rom és kőhalmaz emlékeztet a rég letűnt időkre.

A honfoglalás idejéből fönmaradt monda szerint a Zala név «Szalárd», «Zsult» nevek-ből ered; továbbá, hogy «Salla» vagy «Scalla»

néven a magyaroknak külön vezérük volt, ki a délvidéki szláv nép megtörésén működővén, az ő nyelv értelme szerint «elvevő», «foglaló», «hódító» fogalmat jelentett. Hogy ezekből melyik az igaz, nehéz volna kikutatni.

A Marseillaise — plágium. Franciaország republikánsai lázban vannak. Tradícióikat támasztják meg. Elrabolják tőlük a — Marseillaisét. Párisban nagy hangversenyre készülnek. Ott persze minden történeti hüség-gel lesz bemutatva. Az irattárakból kiássák Grison-nak, egy mult századbéli karmesternek egy oratóriumát. Ez oratórium egyik dala, csodálatos módon, hangjegyről-hangjegyre egyezik a marseillaisel. Marolles történetíró most bebizonyítja, hogy ezt az egyházi művet a marseillaise előtt komponálták, hogy Rouget de l'Isle . . . plagiator volt akárcsak — Zola. De van ám még igazság! Az ismert könymolynak, Tiersotnak orgánuma, az «Intermédiare des chercheurs et curieux» egy lángoló cikkben kérde a világtól, nem tud-e semmit arról, hogy Tiersot egy könyvet s egy brosúrát írt a tárgyról, melyekben a karmestert tünteti föl plagiatornak. Marolles azonban nem mond le szándékáról, hogy Rouge-t mint egyszerű másolót mutassa be.

A székesfehérvári önképzőkör. Az önképzőkör alakuló-gyűlését dr. Czapáry László vezetése alatt szeptember hónapban tartotta. A 23 rendes ülésen kívül 4 diszgyűlése volt. A rendes ülések tárgyát a dolgozatok és ezek birálatának fölolvása, szavazatok és ezeknek birálati képezték. A körnek ez évben 33 működő és 14 pártoló tagja volt.

Munkásságának eredménye: 169 verses és 8 prózai szavazat; beérkezett 32 prózai és 9 verses dolgozat, ezekből elfogadtak 12 prózai és 1 verses dolgozatot; felolvasás 19 volt.

Az év második felében kitűzött pályakérdések és díjak a következők:

1. A kör eszthetikai tételre 1 db aranyat tűzött ki. A beérkezett 3 mű közül «A magyar népdal» ezimű művével Löbinger Viktor 8. o. t. a nyertes.

2. A történelmi tételre kitűzött aranyért 2 mű pályázott. A nyertes «A mohácsi vész okai» cz. értekezés, melynek szerzője Mirkva J. 8. o. t.

3. A novellára kitűzött aranyat 3 pályázó közül Viniczay J. 8. o. t. nyerte el «A megmentett és mégis elveszített, cz. beszélylyel; Löbinger Viktor 8. o. t. novellája, a «Főúr és a paraszt» dicséretet kapott.

4. B. e. Pallér Kelemen igazgató ur szabadon választott fizikai tárgy, népszerű, 1/2 óráig

tartó felolvasásra 1 darab aranyat adott. A nyertes pályamű szerzője Lóbingér V. 8. o. t.

5. Főt. Mészáros Amand úr az évközben beérkezett legjobb értekezést 1 db arannyal jutalmazta. A nyertes Lóbingér Viktor 8. o. t. «Kölcsey költészetéről» című művével.

6. Főt. dr. Szalay Hubert úr «Vallásosság és jellem» cz. tételre 1 darab aranyat tüzött ki. A két pályázó közül a nyertes Mirkva J. 8. o. t.; a másik pályázó Lóbingér V. 8. o. t. dicséretet aratott.

7. Nagys. Barcza László úr 1 ivnyi ismertetésre 1 db. 20 frankos aranyat tüzött ki. A a beérkezett 5 mű közül Lóbingér V. 8. o. t. «A renaissance hatása a szépművészetekre» cz. értekezése győzött.

8. Főt. dr. Hang Dániel tanár úr «A másodfoku egyenletek» cz. tételre 1 db. aranyat tüzött ki. A pályadíjat a két pályázó közül Almássy Antal 8. o. t. nyerte el. A másik pályázó Viniczay J. 8. o. t. szintén sikerült művéért, a «Die Elektrizität» cz. könyvet kapta jutalmul!

9. Nagys. Barcza László úr a legjobb prózai szavalatra 1 db. 10 frankos aranyat tüzött ki. A nyertes Mirkva János 8. o. t.

10. Főt. dr. Szentés Anzelm tanár úr a legjobb szavaló jutalmazására 5 frtot adott. Nyertes Koronczay József 7. o. t.

11. A kör szavalatra szintén 1 db. aranyat tüzött ki. A pályadíjat Szalay Nándor 7. o. t. nyerte el.

A kör évi működését június 12-én rendezett nyilvános ünnepi gyűlés zárta be, melynek fénnyét a főgimnázium énekkarának közreműködése emelte.

A nemesen gondolkodó jötevők fogadják a kör őszinte köszönetét!

Hirneves írók a zenéről. Egy angol folyóirat nemrég érdekes cikket közölt arról, hogy hirneves írók hogyan vélekedtek a zenéről. Dautet Alfonz nagy ellenszenvet érez a zene iránt, Gautier Teofil pedig azt hangoztatta, hogy a zene a legkiálthatatlanabb láрма. De Quincey, a híres angol író, épen az ellenkező nyilatkozatot tette. Händel, Mozart és Beethoven legrajongóbb csodálói közé tartozott; Mendelssohntól azonban minden zenei talentumot megtagadott s annak «Antigone»-ját a legborzasztóbb macskazenének minősítette. Coleridge és Beethoven-rajongó volt s bár nem dicsekedhetett zenei hallással, az olasz zenét ki nem állhatta. Johnson szerint a zene arra való, hogy agyvelünk pihentetése mellett is szórakozást találjunk. Walter Scott a klasszikus zenét nagyon unta, de hazája

népdalaiért rajongott. Goethének nem sok érteke volt a zenéhez, melyet Mendelssohntól tanult, a kit a legkedvesebb és leghatalmasabb zongoramesternek mondott. Heine többre becsülte a képzőművészetet a zeneművészetnél, de azért elismerte, hogy a jó nevelés alapja a zene. Carlyle szerint a zene az a ütökzatos nyelv, mely a végtelenségig terjed. Hoffmann, a vadregényes novellák írója, maga is zeneigazgató volt s egy operát is írt «Undine» czímen.

Szerkesztői telefon.

Stern Jenő. Esztergom. Magánlevél-írásra nincs időnk. De néhány művet ajánlhatunk. Ime: Szántó József: A magyar aiosopi mese történeti fejlődéséről; Dallos Gy.: A mese története; Arany, Figyelő, I. évf. — Szász K. Az aiosopi meséről. Kisf. Társ. Évlapjai. IX. k. Badies: Fáy András élete. Benedek Elek meséiről Horváth Cyrill írt a Magyar Hírlap ez évi folyamában. Olyan kimerítő dolgozat meg nincsen. — Sz. J. Őn azt akarja, hogy minden áron közöljük „Rapsodiá”-ját. Megteszszük a ledvét:

Bús az erdő, zeng a hold
Bús danát. Ó mi zord
Szívem! E szörnyű Etna
Eg, mint a harmat gyöngye —
Hogy érte töld göröngye?!

Mint csalógánynak a szemét
Kiszúrták. S mit adnak neki
A bűvös dalért?
Kukacot! Szörnyű, szörnyű!
Ördög! világ! pokol!
A gaz él, a jó bujdokol!

Vigasztalódjék. A gonosz világ — olvasva az ön versét — ezután a bűvös dalu csalógányt hatalmas prágai sonkákkal és debreczeni kolbászszal fogja etetni. — Spitzer Ármín. A rébusz rossz; de azt a játékot megtanulhatja dr. Ottó Józsefnek „látékok könyve” cz. munkájából (Wodiáner kiad.) — Brenner M. Tessék a he’yi könyvkereskedékhöz fordulni. — Becek Imre. Tévedésből esett. Ezenel kinyilatkoztatjuk, hogy a „Lombok alatt” cz. elbeszélést nem Beck, hanem Becek Imre írta. — Szöllösi Emil. Érdeklődését köszönjük, de a feltételt nem teljesíthetjük. — Figyelő. A mult számot még R. ur csinálta, az «uj kéz» a maival kezdette munkáját. Verset küldhet, de csak jót és olyat, a melyet nem mások verseskönyvéből metszett ki. — Krapil Jenő. A képeket, ha jök, szívesen látjuk. A kiadóhivatalt értesítettük. — Bachl Győző. Intézkedtünk. — Lipunk olvasóit általán kérjük, hogy az előfizetésre, a lapnak odaküldésére vonatkozó dolgokban ne hozzánk hanem egyenesen a kiadóhivatalhoz (VI. Teréz-körút 23. szám) forduljanak.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiunai tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

Tóth Kálmán ifju éveiből.

Az a ház, melyben Tóth Kálmán született, Baján, a Zöldfa-utczában van. Egyszerű, falusias épület, mely a harminczas években urasági tiszti lakul szolgált. 1840-ig a költő atyja, Tóth György, Grassalkovich herczeg uradalmi számtartója lakott benne. Akkor tűz ütött ki, mely majdnem egész Baját s vele a tisztalakot is fölemésztette. A Tóth-család, mely a lángtengerből csak életveszéllyel tudott menekülni s napokon át a szőlők közt húzta meg magát, a mai városházában, akkor Grassalkovich palotájában telepedett le. Azonban itt sem volt sokáig maradásuk. A családfő lemondott hivataláról és a régi Tóth Kálmán-utczában levő saját kis házukba vonultak. Itt serdült fel Baja dicsősége s egyik legodaadóbb fia, a szerelem édes szavú költője.

A család egyszerűen élt. Nem voltak gazdagok. A szülőket egész sereg gyermek, fiuk és leányok, vették körül, s mégis beérték három szobával. Az elsőben balról állt az öreg zongora és a zöld kályha; jobbról a gazda ágya: ilyen volt a szalon. Ha vendég volt a háznál, ide ültették be, s a leányoknak rendszerint énekelniök kellett. Jolánnak és a legkisebbnek, Flórának szép hangja volt és ilyen alkalommal őket szólították be. Kifogásnak, vállvonogatásnak nem volt helye, a két leányka sokszor sirt; de az öreg úr nem tűrt ellenkezést, menniök kellett és énekeltek, bár arczukon nem ritkán végigfolyt a könny.

Tóth György különben elég érdekes természettel volt megáldva. Ha valakit megfoghatott, leült, behunyta a szemét s ekkép órákig elbeszél, míg föltekintett, nem egyszer azon véve magát észre, hogy hallgatója időközben észrevétlenül elpárolgott. Sőt emleget-

nek más gyarlóságát is. Egyszer sokáig betegeskedett s bajából a Seehofer-tinktura segítségével állott talpra. Fittől fogva szentüi meg volt győződve, hogy a Seehofer-tinktura mindent meggyógyít. Láb-, szem- és gyomorhaj ellen egyformán ajánlgatta, s a mi még több, a rossz nyelvek szerint, mikor egy alkalommal remek georginait letörte a szél, a georginákat is Seehofer-tinkturával kente be. Olvasni nagyon szeretett s ilyenkor a könyvben minden sort alávonalt. A theologiában kiváló jártassággal dicsekedett és ebbeli hajlandóságánál csak páratlan egyeneslelkűsége volt nagyobb.

A háziasszony — Nicholsy Teréz — nemcsak középpontját alkotta a családnak: a szeretet édes melegét árasztotta környezetére. Nem tartozott azok közé, a kiktől sok érdeket lehet beszélni; csak hitves és anyja volt; de egy szív, egy engedékenység minden izében. Ezzel uralkodott és tartott rendet a sok tagu családban; vele kormányozta gyermekeit és beoltotta szívökbe. A ki együtt látta őket, nem felejtí el soha, mondják a szemtanuk. Pedig a Tóth-gyerekek nem voltak csöndes csemeték, a kiket könnyű lett volna vezetgetni. A természet sok tehetséggel áldotta meg őket; de ugyanannyi dévajtságot és eleveiséget oltott beléjük. Az iskolai fegyelmet nem tűrték, a «természet vadvirágai»-nak ismerte őket mindenki; de önmaguk annál többet és annál szorgalmasabban művelték magukat. A leányok közül csupán Rizát tanították zongorázni s tőle, kivéve az egy Mimit, valamennyi megtanulta a zenét. Aztán olvastak sokat. Az örökké jókedvű Riza lelkes pártolója volt a Frankenburgtól szerkesztett Elekteképeknek és